MOLNÁR BODROGI ENIKŐ*

NYELVEK, IDEOLÓGIÁK ÉS KISEBBSÉGEK AZ ÍROTT MÉDIÁBAN

Kulcsszavak: *nyelvi ideológia, kisebbségi sajtó, nyelv és identitás kapcsolata, kisebbségi nyelvhasználat, pluralizmus*

FELVEZETÉS

Tanulmányomban azt vizsgálom, hogy milyen nyelvi ideológiák jelennek meg három finn-ugor kisebbség, a moldvai csángók, a norvégiai kvének és a svédországi meänkieli beszélők négy sajtótermékében, a Moldvai Magyarság, a Ruijan Kaiku, a Met és a Meänmaa lapban.¹

Elsősorban arra összpontosítok, hogy milyen nyelvi ideológiák mutathatók ki a vizsgált korpuszban a kisebbségek nyelvi identitását, saját nyelvükhöz és országuk többségi nyelvéhez valamint a két- és többnyelvűséghez való viszonyukat illetően. Az említett lapok tanulmányozása arra a következtetésre vezetett, hogy anyanyelvük nagyon erős érzelmeket ébreszt mind azokban, akik hosszú ideig tartó asszimilációnak voltak alávetve.

Induljunk ki abból a tényből, hogy mind az egyéneknek, mind a közösségeknek vannak ismeretei arról a nyelvről, amelyet beszélnek (két- vagy többnyelvűség esetében azokról a nyelvekről, amelyeket beszélnek). Tanulmányom szempontjából az anyanyelvvel kapcsolatos diszkurzusokat emelem ki, amelyeknek részben spontán, részben intézményes közegei vannak.

A diszkurzus fogalmát sokféleképpen határozták meg és használták a különböző humán és társadalomtudományi területeken.² Saját diszkurzusfelfogásom a Jaworsky és a Coupland értelmezéséhez áll közel, amely szerint a diszkurzus nem más, mint társadalmi, politikai és kulturális kontextusban történő nyelvhasználat.³ Egyszerűen fogalmazva diszkurzuson azt a módot értem, ahogy a nyelvekről és azok közösségi funkcióiról beszélni szoktak.

Kutatásaimban tudatosan összpontosítok a három fent említett kisebbség ama tagjaira, akik még használják anyanyelvüket, illetve olyan kisebbségi lapokra, amelyekben a közösség saját nyelvén (is) közölnek cikkeket.

* M. BODROGI Enikő (1967), dr., bölcsező, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Magyar Irodalomtudományi Intézetének docense. E-mail: mbeniko@gmail.com.

1 Erről a témáról hosszabb tanulmányom is megjelent meänkieli nyelven. MOLNÁR BODROGI ENIKŐ: *Kieli-iteolokioita vähemistöavisissa*. Virittäjä CXIX(2015). 4. sz. 525–558.

2 SARI PIETIKÄINEN–ANNE MÄNTYENEN: *Kurssi kohti diskurssia*. Vastapaino, Tampere, 2009. 22–28; VESA HEIKKINEN: *Diskurssi = Genre-analyysi – tekstilajitukimuksen käsikirja*. Toim. Vesa HEIKKINEN–Eero VUOTILAINEN–Petri LAUERMA–Ulla TIILILÄ–Mikko LOUNELA. Gaudeamus Helsinki University Press, Helsinki, 2012. 94–99.

3 ADAM JAWORSKI–NICOLAS COUPLAND: *Introduction: Perspectives on Discourse Analysis = The Discourse Reader*. Eds. ADAM JAWORSKI–NICOLAS COUPLAND. Routledge, Abingdon, New York, 2006. 3.

Tanulmányom primér anyagát egy négy nyelvű korpusz alkotja (magyar, meänkieli, kvén és finn), amelyet négy kisebbségi lap cikkeiből gyűjtöttem össze. Ezek a következők: a magyar és román nyelvű Moldvai Magyarság, a finn, kvén és norvég nyelvű Ruijan Kaiku ('Norvégia Visszhangja'), a meänkieli és svéd Met ('Mi') valamint a meänkieli Meänmaa ('A mi földünk'), amely néhány finn nyelvű cikket is publikál. Az első három lap esetében a 2009-es évfolyam számaiból gyűjtöttem össze vizsgálándó anyagomat, míg a Meänmaa lapnak két évfolyamát, a 2009–2010-est használtam fel, ugyanis a lap csak évente négyszer jelenik meg anyagi támogatás híján.

A Moldvai Magyarság lapból 54 cikket, a Ruijan Kaikuból 32, a Met újságból 21, a Meänmaa lapból pedig 30 cikket használtam fel az anyaggyűjtéshez. A téma kutatásához valójában kevesebb anyag is elegendő lett volna, ugyanis tíz-tizenöt cikk után a korpuszból kinyerhető nyelvi ideológiák ismétlődni kezdtek.

Az 'újságíró' szót nem hivatásos újságíró értelemben használom, hanem olyan személyt értek rajta, aki az általam vizsgált négy sajtótermékben kisebb-nagyobb rendszerességgel publikál. Ennek az az oka, hogy alig találunk a lapok írói között olyant, akinek újságírói képzettsége van, és aki saját anyanyelvét (a csángó esetében saját nyelvjárását) használja. Általános probléma e kisebbségek esetében, hogy nagyon kevés anyanyelvű értelmiségijük van, ugyanis a saját nyelvükön nem működik iskolai oktatás sem Svédországban, sem Norvégiában. A csángók esetében más a helyzet, ők román nyelven sajátítják el az írni és olvasni tudást, és a csángó oktatási programnak köszönhetően magyar nyelvet is tanulhatnak, fakultatív órák keretében.

NYELVI IDEOLÓGIÁK

Tolcsvai Nagy egyik tanulmányában olvashatjuk, hogy a megismerés a hétköznapi tapasztalatokra épül, s az így létrejövő ismeretek „a közösségi kultúra keretében kapják meg az általánosabb értelmezésüket”.⁴ Ez a fajta tudás tehát konvencionális, történeti koronként változik, és gyakran ideologikus formában mutatkozik meg. Az ideológiát úgy határozza meg Tolcsvai Nagy, mint olyan eszmerendszert, „amellyel egy társadalmi csoport, réteg, osztály, párt az érdekeit és a viselkedését kívánja irányítani, igazolni”.⁵

Lanstyák megkülönbözteti a nyelvi ideológiáknak egy szűkebb és egy tágabb felfogását. Az első értelemben a nyelvi ideológiák „olyan gondolatok, gondolatrendszerek, amelyek a nyelvi rendszerrel, a nyelvhasználattal, a nyelvi közösségek helyzetével, a nyelvek egymáshoz való viszonyával stb. kapcsolatos tények magyarázatára és igazolására szolgálnak”.⁶ A második szerint „a nyelvi ideológiák magukban foglalják a beszélők által meg nem fogalmazott –

4 TOLCSVAI NAGY GÁBOR: *Ideologikus nyelvészeti sztereotípiák a magyar nyelvről = Nyelvideológiák, attitűdök és sztereotípiák*. Szerk. BORBÉLY Anna–VANČONÉ KREMMER Ildikó–HATTYÁR Helga. MTA Nyelvtudományi Intézet–Gamma Nyelvi Iroda–Konstantin Filozófus Egyetem Közép-Európai Tanulmányok Kar–Tinta Könyvkiadó, Bp.–Dunaszerdahely–Nyitra, 2009 (15. Élőnyelvi Konferencia. Párkány [Szlovákia]). 76.

5 Uo.

6 LANSTYÁK István: *Nyelvi ideológiák és filozófiák*. Társadalomtudományi Szemle XI(2009). 1. sz. 28. Online: http://web.unideb.hu/~tkis/li_nyviideolesfil.pdf (2016. 01. 20.)

sőt nem is tudatosult – nyelvvel kapcsolatos meggyőződések is, melyek meglétére a beszélők nyelvi viselkedéséből lehet következtetni”.⁷

Saját kutatásomban fontosnak tartottam figyelembe venni, hogy milyen tágabb, szocio-kulturális attitűdök jutnak kifejezésre az általam vizsgált diszkurzusokban. A nyelvi ideológiák kultúrafüggőek, s olyan kérdésekre keresnek választ, mint például mi a nyelv, milyen funkciói lehetnek, mit árulnak el az egyes nyelvi kifejezésformák azok használóiról. A nyelvi ideológia kultúrafüggősége rendkívül fontos, ugyanis a különböző népek és népcsoportok kultúrájától függően a nyelvhasználók más és más módon vélekedhetnek saját nyelvükről vagy nyelvváltozatukról.

A KUTATÁS TÉMÁJA, MÓDSZEREI, HIPOTÉZISEK

Témámat kvalitatív módszerrel kutattam, mivel ez bizonyult a legcélravezetőbbnek egy empirikus jelenség, a nyelvi ideológiák kisebbségi lapokban való reprezentációjának elemzéséhez. Az érdekelt, hogy a vizsgált célcsoportjaim (három kisebbséghez tartozó újságírók) miként vélekednek az anyanyelvvel, a kétnyelvűséggel, a nyelvek egymás közötti viszonyával kapcsolatos kérdésekről. A vizsgált nyelvi korpusz nyomtatott szövegekből áll, amelyek a közéleti kontextus részei. Egyfelől a szövegtörzsekben konstruálódó jelentések, másfelől azok kontextusa és a társadalmi cselekvés⁸ közötti viszonyt elemzem ebben a tanulmányomban. Ily módon a nyelvhasználat mikroszintjét összekapcsolom a kontextus makroszintjével. Kutatásom kontextusán mindenekelőtt a kisebbségi nyelveket beszélők helyzetét és azokat a kisebbségi lapokat értem, amelyekből összegyűjtöttem primér anyagomat. Saját ismereteim a kontextusról egyrészt személyesek, másrészt a szakirodalom által megismerkedtem a szóban forgó kisebbségek történetével és társadalmi-politikai helyzetével.

Két hipotézis alapján kezdtem hozzá a téma kutatásához: 1. a különböző nyelvű kisebbségi lapokban ugyanazoknak az ideológiáknak a reprezentációit is meg lehet találni, mivel a kisebbségben élők hasonló problémákkal konfrontálódnak a többségekkel való viszonyukban; 2. A második hipotézisem az volt, hogy mivel a csángók történelmi háttere olyan nagy mértékben eltér a Fennoskandiában élő meänkieli és kvén beszélőkéitől, ennek hatásaként több eltérést kell találnunk egyfelől a csángó, másfelől a meänkieli és kvén kisebbségi lapok nyelvi ideológiái között, mint a meänkieli és kvén sajtótermékek között.

Az összegyűjtött szövegtörzsek elemzését tematizálással⁹ indítottam. Anyagom csoportosítása témák szerint nem volt könnyű, egyfelől amiatt, jóval több anyag összegyűlt, mint amennyire a kutatás elején számítottam, másfelől meg elég sok idézetet több témához is be lehet sorolni. Az anyag elemzésében a tipizálás módszerét is használtam¹⁰, és a tipikustól eltérő esetek kiemelésére fektettem nagyobb hangsúlyt.

⁷ Uo.

⁸ A fogalmat weberi értelemben használom. Lásd Max WEBER: *Gazdaság és társadalom. A megértő szociológia alapvonalai*. I. *Szociológiai kategóriáiban*. Közgazdasági és Jogi, Bp., 1987. 37–80.

⁹ JARI ESKOLA–JUHA SUORANTA: *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. VASTAPAINO, TAMPERE, 1998. 174–180.

¹⁰ Uo. 181–184.

A következőkben elemzendő anyag mindenekelőtt értelmiségiek diszkurzusaiból áll. Érdemes szem előtt tartani azt a tényt, hogy még akkor is, amikor a lapokban kevésbé iskolázott embereket idéznek, mindig az újságíró választásán múlik, mit emel ki a hétköznapi emberek nyelvi ideológiai közül.

A VIZSGÁLT LAPOK

A Moldvai Magyarság kétnyelvű (magyar és román) csángó lap, amely a legtöbb cikket mindkét nyelven közli. Néhány csángó nyelvjárásban írott szöveg is olvasható a lapban. Megszületését a Sepsiszentgyörgyön élő, moldvai származású, csángó közösség kezdeményezte. 1990-ben indult útjára, 1992-ig Csángó Újság – Gazeta Ceangăilor néven publikálták. 1992-től, a 22. számától Moldvai Magyarság címmel jelent meg. 1998–2000 között anyagi támogatás híján szünetelt a lap. A csíkszeredai székhelyű Székelyföld Alapítvány, a Székelyföld folyóirat szerkesztőgárdája, Ferenczes István főszerkesztővel az élen 2000 óta újra megjelenteti, havonta 800 példányban. Kezdetben 16 oldalas volt, majd 22–24 oldalnyira bővült a tartalma. Főszerkesztője Ferenczes István és felelős szerkesztője Mirk Szidónia-Kata.

A Met kétnyelvű (meänkieli és svéd) lap, amely 1983 óta jelenik meg. A Svédországi Tornio-völgyiek Országos Szervezetének (STR-T: Svenska Tornedalingars Riksförbund – Tornionlaaksolaiset) lapja. 2009-ig évente négyszer jelent meg, 31 oldalnyi terjedelemben. 2009-től négyoldalnyi változatban publikálják, évente hatszor, a Haparandabladet–Haaparannanlehti kétnyelvű (svéd és finn) napilapban. A Haparandabladet számonként 5313 példányban jelenik meg, amint a szerkesztőségtől értesültem. A Met az interneten is olvasható (<http://www.str-t.com/metavisi.php>), és 2015-ben digitális lappá vált. Felelős szerkesztője Tore Hjort.

A Meänmaa a világ egyetlen szinte egészében meänkieli nyelvű lapja. Mindössze néhány cikket közölt finnül. 2009 óta évi négy száma jelent meg 1000 példányban, és évente egyszer 8000 példányban. Svédországban és Finnországban, a Tornio-völgy két oldalán terjesztik, néha a Haparandabladet–Haaparannanlehti mellékleteként. Főszerkesztője Bengt Pohjanen, aki a svédországi Haparandában szerkeszti a lapot. 2015 óta a lap fő céljának tekinti a meänkieli nyelvű szépirodalom terjesztését. Digitális változatban is megjelenik 2015 óta (<http://liipetti.net/aviisi/>), Meänmaan tiuku (Meänmaa csengője) néven. Az új változatban több nyelven jelennek meg cikkek a meänkieli szépirodalomról, illetve meänkieli művek különböző nyelvekre lefordítva.

A Ruijan Kaiku a kvének és norvégiai finnek lapja, amelyet a norvégiai Tromssöben (Liisa Koivulehto) és Altában (Heidi Nilima Monsen) szerkesztenek. Háromnyelvű lap, legnagyobb részt norvég, s mellette kvén és finn nyelvű. Olykor meänkieli, svéd és más nyelveken is közöl cikkeket. 1995-ben indult, évente tíz száma jelenik meg, és 28 oldalnyi terjedelmű. Főszerkesztője Heidi Nilima Monsen. Legtöbb megrendelője norvégiai, de Finnországban és Svédországban is olvassák. Az interneten a www.ruijan-kaiku.no oldalon érhető el, illetve a Facebookon (RuijanKaiku), a Twitteren (@RuijanKaiku) és az Instagramon @RuijanKaiku.

NYELVI IDEOLÓGIÁK A VIZSGÁLT KISEBBSÉGI LAPOKBAN

Tanulmányom következő részében közelebről megvizsgálom a azt a korpuszt, amelyet a lapokból összegyűjtöttem. A korpusz tematizálása során olyan nyelvi ideológiák is kerültek a felszínre, amelyek közösek valamennyi lapban. Ezek közül csak háromra összpontosítok, olyanokra, amelyeket más-más módon értelmezhetnek a különböző kisebbségek vagy ugyanazon kisebbség különböző csoportjai és tagjai. Az alábbiakban a kisebbségi ideológiájának, a nyelvi liberalizmus vagy pluralizmus ideológiájának és a nyelvet az identitás alapkövének tartó ideológiájának a lapokbeli nyelvi reprezentációit elemzem.

Nem teszek különbséget a hétköznapi emberek (a nép) és az értelmiségiek köréből származó ideológiák között. Azt viszont fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy mindkét esetben szem előtt kell tartanunk azt a történelmi és társadalmi makrokontextust, amelyben ezek az ideológiák létrejöttek.

A KISEBBRENDŰSÉG IDEOLÓGIÁJA

Kisebbségi ideológiának nevezem azt a nyelvi ideológiát, amelynek értelmében a saját kisebbségi anyanyelv alacsonyabb értékű, mint a többségi nyelv, és beszélője másodrendűnek, stigmatizáltnak érzi önmagát miatta.

A szégyenérzetről gyakran írnak az általam vizsgált kisebbségi lapokban. Érdeemes megfigyelni, milyen különbségek mutatkoznak abban, ki miért érez szégyent, hol keresendők az érzés okai. A magyar nyelvvel azonosuló csángók például szégyent érezhetnek amiatt, hogy a román nyelvű kultúrában szocializálódtak, s nem volt alkalmuk elsajátítani saját nyelvüket és kultúrájukat, amint ez az alábbi példában is látható:

„Bevallom, szégyelltem magam tudatlanságom miatt és nagyon bántott, hogy nem a magyar kultúrában nőttünk fel”.¹¹

A következő idézetből az derül ki, hogy a kettős félnyelvűség szintén lehet a szégyenérzet oka: mikor valaki mind a kisebbségi, mind a többségi nyelvnek (a magyarnak és a románnak) csak egy-egy helyi változatát ismeri.

„Az én esetemben a probléma vagy a nehézség az volt, hogy nem kétnyelvű, hanem kétszeresen félnyelvű voltam, hiszen mind a magyar, mind pedig a román nyelv egy alrendszerét ismertem”.¹²

Az alábbi idézet arról tanúskodik, hogy saját nyelvüket „rozogá”-nak és „korcsos”-nak tartják, s szégyent éreznek miatta. Az írást és olvasást többségi nyelven tanulják az iskolában, s emiatt saját nyelvük presztízsértéke még jobban csökken a szemükben.

„Aztán az iskolabjárás megkezdésével szinte kötelesség elfeledni ezt a *rozoga* nyelvet, amit *korcsosan* beszélnek itt ebben a semilyen-semolyan faluban, meg kell tanulni az igazi nyelvet, meg kell tanulni írni-olvasni”.¹³ (kiemelés tőlem – M. B. E.)

11 DEÁKY ANDRÁS: *Nyisztor Ilona laudációja*. Moldvai Magyarság XIX(2009). 2. sz. 4.

12 HEVESI MÓNÁR JÓZSEF: *Beszédes bizonyosságok*. Moldvai Magyarság XIX(2009). 6. sz. 10.

13 SZÁVA CSANÁD: *Két év Moldvában*. Moldvai Magyarság XIX(2009). 2. sz. 22.

A meänkieliek szintén szégyent éreznek amiatt, hogy nem tudják eléggé saját nyelvüket. Mind a környezet, mind a beszélő maga kritikusán viszonyulhat a kisebbségi nyelvhasználatához. A Met újságban bőven találni ezt alátámasztó idézeteket. Nézzünk meg néhányat közülük.

„Kislányként szégyelltem a finn nyelvjárást, amelyet észrevettek bizonyos szavakban”.¹⁴

„Várj csak, megmagyarázom: nem írok meänkieliül és rosszul is beszélem”.¹⁵

A szégyen miatt nem merik használni a meänkielit nyilvános helyeken, csak otthon, amint az alábbi idézetből is kiderül. A „csendes” melléknév itt arra utal, hogy a beszélő nem meri máshol használni anyanyelvét, mint egy szűk, biztonságos közegben, ahol nem érheti megszégyenítés: a családban. S amikor tapasztalatáról vall, akkor valójában egy nemzedék képviselőjeként szólal meg.

„Alighanem annak a csendes nemzedéknek a képviselője vagyok, aki nem beszél meänkieliül, csak biztonságos környezetben (azaz a családban)”.¹⁶

A hiányos nyelvtudás kisebbségi érzést szül, amelynek okait nem a többségi nyelv dominanciájában keresik, hanem például a kisebbségi nyelv grammatikájának bonyolultságában. Kétségtelen, hogy egy indoeurópai nyelven (például svédül) szocializált egyén számára egy finnugor nyelv idegennek, s mint ilyen, nyelvtana nehéznek tűnik.

„Értem a mindennapi meänkielit a konyhában és a faluban, de szégyellem, amikor én magam próbálom beszélni, és érzékelem, milyen nehéz az a sok furcsa [névszórágazási] eset. Akkor inkább elhallgatok”.¹⁷

A Meänmaa lap cikkeinek egészen más a hozzáállása a nyelvtudáshoz. Ezekből teljességgel hiányzik a kisebbségi ideológiája. Nyilvánvaló az írott szövegekből, hogy szerzőik jól ismerik, és bátran használják szóban és írásban egyaránt mind saját kisebbségi nyelvüket, mind a többségi nyelvet, ezért szégyenkezésre nincs okuk.

A Ruijan Kaiku lapban viszont, bár ritkán, megjelenik a kisebbségi ideológia. Az alábbi idézet szerzője például erős érzelmi töltetű szavakkal fejezi ki a saját nyelvhez való viszonyulást, a következőképpen:

„Természetesen meg kellett tanulni norvégul – csak norvégul! – és nem követelni a saját nyelven történő oktatást az iskolában. A finn nyelv csak *teher* volt és a kvén akcentus nagy *szégyen*”.¹⁸ (kiemelés tőlem – M. B. E.)

Ezt viszont olyan kontextusban olvashatjuk, amelyben a kisebbségi érzés a büszkeség érzésével kereszteződik.¹⁹ Az alábbi idézet szerzője például ragaszkodik szülei és felmenői nyelvéhez, és el akarja sajátítani azt. Szégyent amiatt érez, hogy nem tud kvénül, de norvégul igen.

14 EVA KVIST: *Olen syntynyt pienessä kylässä, yhessä mailmaan loukoista*. Met avisi 2009. 7. sz. 23.

15 JESSICA SÖRMLING: *Se hiljanen toimituksessa*. Met avisi 2009. 6. sz. 26.

16 Uo.

17 Uo.

18 *Tietysti riidellään*. Ruijan Kaiku XVI(2010). 1. sz. 2.

19 Az ideológiák kereszteződésének jelenségéről lásd SARI PIETIKÄINEN: *Kieli-ideologiat arjessa. Nekusanalyysi monikielisen inarinsaamenpubujan kielielämäkerrasta*. Virittäjä CXVI(2012). 3. sz. 410–442.

„Kvén vagyok. Apám kvénül beszél és anyám is egy keveset, s én is meg akarom tanulni. Az idősebb bátyám már jól megtanulta. Azt akarom mondani, szégyen, hogy én, aki kvén vagyok, nem tudom a kvén nyelvet, a norvégot viszont beszélem!”²⁰

Tanulmányom eme fejezetéből kiderül, hogy a kisebbség ideológiája gyakran tetten érhető a vizsgált kisebbségi lapokban. Ez a tény összefügg azzal, hogy a kisebbségeket gyakran másodrangúaknak tekintik a többségi nyelvű társadalomban, és ők maguk is gyermekkoruktól kezdve megtanulják lenézni saját nyelvüket (vagy nyelvjárásukat, a csángó esetében). A kutató számára nyilvánvaló, hogy a kisebbség ideológiája a Met lapban és a Moldvai Magyarországon erőteljesebben van jelen, mint a Ruijan Kaiku újságban, a Meänmaa lapból pedig teljesen hiányzik. Ennek okait főként abban kell keresnünk, hogy az újságírók miként értékelik saját kisebbségi nyelvtudásukat, és hogyan viszonyulnak többségi nyelvismeretükhöz.

A NYELVI PLURALIZMUS VAGY LIBERALIZMUS IDEOLÓGIÁJA

A nyelvi pluralizmus²¹ vagy nyelvi liberalizmus²² ideológiája szerint a nyelvhasználat az ember személyes ügye, és nem szükséges kívülről irányítani vagy szabályozni. Általában a nyelvi sokféleség elismerését értik rajta. Tánczos felhívja a figyelmet arra, hogy ha a liberalizmus elvét doktrínászerűen alkalmazzák, akkor egy nyelv halálát „természetes” jelenséggént fogadják el, amely szükségszerű és a modernizáció szemszögéből célszerű. Ez az ideológia megtagadja a nyelvnek tulajdonított szimbolikus értéket és a nyelvi asszimiláció jelenségéhez való érzelmi viszonyulást.²³

A nyelvi liberalizmus ideológiáját sokféleképpen értelmezik a különböző kisebbségi lapok. Az általam vizsgált sajtótermékek közül a Met lapban van legerőteljesebben jelen, s azt értik rajta, hogy bármilyen meänkieli nyelvváltozaton írott szöveg elfogadható, nincs szükség nyelvi normákra, egységesítésre semmilyen szinten.

Valamennyi lapszámban olvasható az a szerkesztői alapelv, amelynek értelmében a meänkieli minden nyelvváltozatán írott szöveg közlésre alkalmas.

„Az STR-T előmozdítja és fejleszti a meänkielit mind beszélt mind írott formájában. Megértéssel viseltetünk a használatban levő helyi változatok iránt”.²⁴

20 *Kolme kielikursilaista: Miksi sie tulit kursile?* Ruijan Kaiku XV(2009). 7. sz. 9.

21 MARIA WINGSTEDT: *Language Ideologies and Minority Language Policies in Sweden: Historical and Contemporary Perspectives*. Centre for research on bilingualism, Stockholm University, Stockholm, 1998. 166.

22 LANSTYÁK ISTVÁN: *Nyelvi problémák és nyelvi ideológiák = Nyelvi mítoszok, ideológiák, nyelvpolitika és nyelvi emberi jogok Közép-Európában elméletben és gyakorlatban*. Szerk. HIRES-LÁSZLÓ Kornélia-KARMACSI Zoltán-MÁRKU Anita. Tinta-II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Hodinka Antal Intézete, Bp.–Beregszász, 2011 (A 16. Élőnyelvi Konferencia anyagai) (a továbbiakban *Nyelvi mítoszok*), 55.

23 TÁNCZOS VILMOS: *Csángó nyelvideológiák = Nyelvi mítoszok* 42–43.

24 PUHHEENJOHTAJA: *Pääkirjotus*. Met avisi 2009. 1. sz. 24.

„Minden nyelvhasználónak joga van szabadon használni azt a változatot, amelyhez hozzászokott, és azt alkalmazni írott formában”.²⁵

A Met lapban a nyelvi pluralizmus abban a nézetben is megmutatkozik, hogy a meänkieli csak egy a Tornio-völgyi kisebbség²⁶ megkülönböztető vonásai közül. Az alábbi idézet szerint a Tornio-völgyi kisebbségre az is jellemző, ahogyan önmagáról vélekedik, és ahogyan földrajzi környezetéhez viszonyul.

„Azt akarom mondani, hogy nem csak a meänkieli önmagában fontos kisebbségi helyzetünk meghatározásában, hanem az is, ahogyan önmagunkat látjuk és ahogy a Tornio-völgyhöz viszonyulunk kisebbségi területként”.²⁷

Ha alaposabban megvizsgáljuk a nyelvi liberalizmus ideológiáját, alapgondolata, amelynek értelmében mindenik nyelvváltozat megfelel mind szóbeli, mind írásbeli használatra, sokféle kérdést felvet. Ha minden nyelvváltozatot elfogadunk, és egyenrangúnak tekintünk, hogyan lehet ezeket például az oktatásban alkalmazni? S honnan lehet tudni, melyik változat helyi variáns (például nyelvjárás) és melyik idiolektus?

Egyik érdekes tanulmányában Mantila a nyelvváltozatok és a standardizálás közötti kapcsolatot vizsgálja a nyelvi norma megteremtésének folyamatában.²⁸ Megállapítja, hogy egy nyelv standardizálása az első írott szövegekkel kezdődik abban az értelemben, hogy e szövegek példát mutatnak az elkövetkező íróknak. Ez a kijelentés abban az esetben is igaz, ha az íróknak nem áll szándékában nyelvi normákat teremteni, csak saját kisebbségi csoportjának tagjait biztatja anyanyelvük írásbeli használatára.²⁹ Felmerül tehát az a kérdés, hogy ha valamely lap mindenféle nyelvváltozaton írott szöveget közöl, milyen példát mutat ez az íróknak és az olvasóknak? A nyelvi sokszínűség tény, az viszont komoly problémát jelent, hogy egy veszélyeztetett kisebbségi nyelv fiatal íróinak igenis szükségük van szabályokra és példákra, s ezeket nem kapják meg.

A nyelvi pluralizmus másfajta problémákat is felvet, legalábbis a kutató szemszögéből. A Ruijan Kaiku lapban például egy színarabíró és rendező úgy nyilatkozott, hogy teljesen mindegy, milyen nyelvet használnak a színpadon:

„[...] mindegy, hogy milyen nyelvűek a produkcióim. A kommunikáció maga a fontos”.³⁰

Az ilyen darabokban a többségi nyelv a domináns, s mellette valamilyen mértékben kisebbségi nyelveket is használnak, néhány mondat vagy dal erejéig. Ugyanez a helyzet a meänkieli kulturális eseményeken is, s mindkét kisebbségi nyelv hétköznapi használatának színterein.

25 Uo.

26 Itt fontosnak tartom megjegyezni, hogy a „Tornio-völgyi kisebbség” félrevezető kifejezés, mivel a Tornio-völgy egy földrajzi tájegység megnevezése, illetve a Tornio-völgyi az ott élő népessége, amelyet legfeljebb regionális közösségnek tekinthetünk, de kisebbségnek aligha. A Tornio-völgyi lakosságnak viszont az a része, amely meänkieliül beszél, értelemszerűen nyelvi kisebbséget alkot. A svéd állam 2000 óta kisebbségi nyelvnek ismeri el a meänkielit.

27 TAPIO KOSTET: *Pääkirjotus*. Met avisi 2009. 8. sz. 20.

28 HARRI MANTILA: *The Relationship Between Variation and Standardisation in the Creation of a New Standard Language = Planning a New Standard Language. Finnic Minority Languages Meet the New Millennium*. Eds. Helena SULKALA–Harri MANTILA. SKS, Helsinki, 2010 (Studia Fennica Linguistica 15). 54–73.

29 Uo. 54.

30 Liisa KOIVULEHTO: *Uusi teatteri sekottaa leikin ja toelisuuen*. Ruijan Kaiku XV(2009). 8. sz. 15.

Az alábbi idézet írója öröndetesnek tartja, hogy a gyermekek keverik a különböző nyelveket:

„Észrevettem azt is, hogy a fiatalok elkezdtek [kisebbségi] nyelven játszani, és keverik a számi meg az angol nyelvet. Talán nemsokára a kvént és a finnt is. Örülünk, hogy nem kell választanunk a számi és a finn között, hanem minden nyelvet használhatunk!”³¹

A Moldvai Magyarság lapban a nyelvi liberalizmus ideológiája főleg a magyar értelmiségiek diszkurzusaként mutatkozik meg, pontosabban abban, hogy a magyar nyelv fontosságának kiemelésével a román nyelvi asszimilációval próbálnak szembeszállni.

„[...] Nagyon erős asszimilációs folyamat tapasztalható, ennek kell valahogy gátat szabni azzal, hogy a lehető legszélesebb körben kiterjesztik a magyar nyelvű oktatást”.³²

Az újságírók tisztában vannak azzal, hogy a csángók nyelvválasztása attól függ, milyen társadalmi kontextusban használják a nyelvet.

„A település nyelve a helyi magyar dialektus. A kétnyelvűség, a két nyelv együttes használata csak az iskoláskorúakra jellemző, és a nyolcadik osztályig tart. Aki városra kerül, az általában nyelvet választ, attól függően, hogy milyen nyelvű közösségbe kerül. Aki otthon marad, az biztosan a magyar nyelvet választja, mert a felnőttek nyelve magyar”.³³

A Meänmaa lapban a nyelvi pluralizmus ideológiája a határon átvélő együttműködés fontosságának kiemelésében érhető tetten. Eszerint a meänkieli továbbfejlesztéséhez szükség van a svédországi beszélők támogatása mellett a finnországi Tornio-völgyi nyelvjárások beszélőinek nyelv- és identitáserősítő befolyására is.

„A meänkieli hosszú ideje írott nyelv, s most kellenek olyan támogató erők, akik folytatják ezt a munkát. Sok emberre van szükség Meänmaából, a folyó mindkét oldaláról”.³⁴

A nyelvi pluralizmus vagy liberalizmus ideológiáján sok mindent értenek a vizsgált sajtótermékekben. Jelentheti azt, hogy egyazon nyelv több vagy valamennyi változatának használatát elfogadják és támogatják a lap szerkesztői, mint például a Met esetében. Azt is érthetik rajta, hogy különböző nyelveket beszélnek a kulturális rendezvényeken. Ilyenkor a többségi nyelv mellett kisebbségi nyelveket is használnak, általában ugyanolyan arányban, mint a hétköznapi életben. A Ruijan Kaiku lapban találtam erre példát. A Meänmaa lapban a nyelvi liberalizmus szorosan összekapcsolódik a nyelvápolás ideológiájával, és a határon átvélő együttműködés fontosságát hangsúlyozza a meänkieli fejlesztése érdekében. A Moldvai Magyarság esetében a pluralizmus annak elfogadását jelenti, hogy a csángók nyelvválasztása ama a társadalmi kontextus függvénye, amelyben a nyelvet éppen használják.

A NYELV MINT AZ IDENTITÁS ALAPKÖVE

Az az ideológia, amely szerint az anyanyelv az identitás legfontosabb meghatározója, szoros kapcsolatban áll a nyelvről vallott nemzeti romantikus nézetekkel. Ezekkel gyakran találkozunk a csángókról szóló szakirodalomban. Tánczos megemlíti például a nyelv eszményítését

31 Uő: *Skjeldes–Mattila Isovuo non kielikeskuksheen*. Ruijan Kaiku XV(2009). 7. sz. 3.

32 PAP ISTVÁN: *Csángó ügyben Marshall-tervre van szükség*. Moldvai Magyarság XIX(2009). 3. sz. 4.

33 HEVESI MÓNÁR: i. m. 8.

34 *Meänmaan aatospaja. Protokolla*. 18. 7. 2008. Meänmaan Aviisi 2009. 1. sz. 3.

(az ősiség keresését a nyelvben és annak mitologizálását), a nyelv esztetizálását (ami szép, az ősi, és fordítva, ami ősi, az szép), az egzotikum keresését (mesés elemek, keleti eredet) és a csángó nyelvjárások halálának a magyarság sorsszimbólumaként való értelmezését.³⁵

Az általam vizsgált anyagban is megragadható az a nyelvi ideológia, amely szerint a saját kisebbségi nyelv vagy az a nyelv, amelynek a kisebbségi nyelvváltozat nyelvjárása, mind az egyén, mind a közösség szempontjából központi szerepű. Ez az ideológia leginkább a Moldvai Magyarság lapban van jelen.

Ennek az ideológiának a nyelvi reprezentációja általában érzelmileg átfűtött, és gyakran metaforikus kifejezésekben jelenik meg.

„Nem pénzért, nem dicsőség vagy hírnév vezette fáradhatatlan munkájában, hanem az ősi magyar szó és ének, amit a csángók szájából és ajkáról hallott”.³⁶

Az anyanyelv központi szerepének tapasztalata már gyermekkorban is meghatározó lehet a csángó közösségben, amint az alábbi idézet is tanúskodik róla:

„Voltak szabályok, amelyekben az ember – akarta nem akarta – benne élt, s az után kellett mennie. Például amikor kicsike voltam, nem es gondoltam, hogy más nyelven es lehet beszélni a világon, mint magyarul”.³⁷

A Moldvai Magyarság cikkeiben a metaforikus kifejezésmódhoz gyakran társul lázadó szellem és harci retorika: a nyelvi asszimiláció és stigmatizáció ellen lép fel. Megjegyzendő, hogy a harci retorika valójában nem a csángókra jellemző, hanem kívülről érkező hatás, mivel ők maguk pragmatikusan viszonyulnak a nyelvhasználathoz.

Az alábbi példákban az anyanyelvtől való megfosztást „vértelen népirtás”-nak és „lelki genocídium”-nak nevezik, mivel a nyelv elvesztésével együtt a kultúra is elpusztul, illetve a nép maga eredeti mivoltában.

„Moldvában a csángók *vértelen népirtásnak* vannak alávetve, jelentette ki Tőkés László, aki a csángó sorsban benne látja a magyar sorsot is”.³⁸ (kiemelés tőlem – M. B. E.)

„A földön a legnagyobb gyilkosok azok, akik *lelki genocídiummal* foglalkoznak. A megfélemlítés csak ide vezet, sőt a tudatlanság nem csak gyávákat nevel, hanem lélek-gyilkosokat”.³⁹

Azokat tekintik a legveszélyesebb gyilkosoknak, akik „lelki genocídiumot” követnek el azáltal, hogy eltitkolják az emberektől nyelvi és etnikai gyökereiket, és gyáva lélekgyilkosokat nevelnek belőlük. A következő idézetben a janicsár történelmi szimbólumát használja az író, s azokat érti ezen, akik megtagadják magyar eredetüket és anyanyelvüket. A tágabb szövegkontextusból kiderül, hogy az ilyen emberek asszimilációjuk révén jutottak előnyök-höz, például jó munkahelyhez.

„[...] Rengeteg janicsár van egyes intézményekben”.⁴⁰ (Duma 2009c)

35 TÁNCZOS: i. m. 31–33.

36 HARAI PÁL: *Jáki Sándor Teodóz atya Julianus-díjas*. Moldvai Magyarság XIX(2009). 1 sz. 5.

37 HALÁSZ Péter: *„Nem írtam helyesen, csak úgy hallás után, de magyarul.” Beszélgetés Duma-István Andrással*. Moldvai Magyarság XIX(2009). 8. sz. 10.

38 PAP: i. m.

39 DUMA István András: *Gyászünnepe*. Moldvai Magyarság XIX(2009). 4. sz. 5.

40 Uő: *Aki szívtén viseli a csángók sorsát*. Moldvai Magyarság XIX(2009). 10. sz. 6.

A csángók helyzetét úgy értelmezik, mint ami valamennyi olyan nép jövőjét jelképezi, amely nem tart össze, és nem képes saját etnikai és nyelvi önazonosságát építeni, amint az alábbi idézetben is megfogalmazódik:

„Ha nem tudunk összefogni és nemzetben gondolkodni, ha hagyjuk, hogy idegenekként bánjanak velünk saját szülőföldünkön, ha gyökereink tovább szakadoznak, és mi némán nézünk, hogyan pusztulunk és fogyatkozunk, akkor vessünk egy pillantást Csángóföldre és meg fogjuk látni, mi lesz a jövőnk!”⁴¹

A nyelvi és vallási identitás szoros összefüggése szintén jellemző a csángókra. A Moldvai Magyarság lapban gyakran olvashatunk arra vonatkozó idézeteket, hogy a csángók senkinek nem akarnak ártani, csak megtanulni őseik nyelvét, hogy azon imádkozzanak.

„[...] semmi rosszat nem akarnak, hanem csak azt, hogy atyáik nyelvét megtanulják, s ezen a nyelven dicsérik az Istent”⁴²

A nyelv amiatt központi szerepű ebben az ideológiában, hogy mind diakronikusan, mind szinkronikusan egyesíti a népet, amelynek kultúráját nem lehet más nyelven megérteni.

A Meänmaa lapban szintén elsőrendű fontosságot tulajdonítanak az anyanyelvnek, viszont itt teljességgel hiányzik a harci retorika. Az anyanyelv itt is, akárcsak a Moldvai Magyarságban, mind személyes, mind közösségi lelki táplálék. A nyelv és vallás egymást erősítő kapcsolata a Meänmaa lapban is megfogalmazódik.

„A meänkieli a mi kenyerünk. A mi földjeinken sarjadt, a mi esőink öntözték, a mi nyári napsugarunk érlelte, a mi sarlóink és kaszáink aratták le ... a mi kályhánkban süttötték meg, s bár az idegen keménynek érezheti a szájában, nekünk ízlik és táplál bennünket”⁴³

Az anyanyelv és a kultúra között a meänkieli újságíró is olyan lényegi kapcsolatot lát, hogy a nyelv nélkül nem lehet megérteni a kultúra alapjait.

„Aki mélyebbről meg akarja ismerni Meänmaat, annak tudnia kell meänkieliül”⁴⁴

Az alábbi idézetben a veszélyeztetett kisebbségi nyelvet a fönixmadárhoz hasonlítja az író, amely saját hamvából feltámad, és új életre kel. Ugyanabban az idézetben a nyelvhez kapcsolódó mély érzések olyan költői képekben nyerne megfogalmazást, mint „a nép biológiai emlékezetének jege” és „a szabadság napsugara”.

„A nyelv, amelyet elnyomtak, nem halt ám meg, hanem a nép biológiai emlékezetének jege alatt pihent, s azonnal, ahogy a szabadság napsugara melegíteni kezdi, feltámad, mint a Fönixmadár, s régi dalokat zeng, amelyekre nemrég még senki nem emlékezett”⁴⁵ (kiemelés tőlem – M. B. E.)

A Ruijan Kaiku lapban is találtam egy olyan kijelentést, amelyet ehhez az ideológiához tartozóként értelmezhetünk. A következő idézetben a nyelvet olyan ritka múzeumi tárgynak, kuriózumnak tekintik, amelynek nincs eleven nyelvi értéke, de egy letűnt kisebbségi identitás értékes részeként tartják számon.

41 DEÁKY: i. m.

42 Tőkés László levele Petru Gherghel jászvásári megyéspüspökhöz. Moldvai Magyarság XIX(2009). 3. sz. 4.

43 Bengt POHJANEN: *Sanan rieskaa*. Meänmaan Aviisi 2009. 3. sz. 2.

44 Uő: *Leetari*. Meänmaan Aviisi 2009. 4. sz. 2.

45 Pänktti OTON: *Leetari. Meänmaan filosofii*. Meänmaa 2010. 1. sz. 2. A cikk szerzője Bengt Pohjanen, írói álnéven.

„Abban a nehéz helyzetben, amelyben a finn nyelv van most Norvégiában, sokan azok közül, akik kvének és finnek utódai, de elhagyták nyelvüket, azt az utat választották, hogy meg akarják őrizni a finn és a kvén nyelvet antikváriumi kuriózumként”.⁴⁶

Ebben a szövegben rejtett jelentésként benne van, hogy a nyelv ilyen körülmények között nem képes már betölteni a kollektív nyelvi identitás megőrzőjének és erősítőjének szerepét, még ha próbálják is feléleszteni.

A következő idézetben megfogalmazódik az a gondolat, hogy a nyelv mind szinkronikusan, mind diakronikusan egyesíti a mostani és az egykori beszélőket.

„Meg akarom tanulni a nyelvet, *hogy tudjam másokkal beszélni*, mint például *itt* az egyesületünkben és talán *külföldön* is. Jó, hogy megtanulhatom a *nagyszüleim nyelvét*”.⁴⁷ (kiemelés tőlem – M. B. E.)

Az a nyelvi ideológia, amelynek értelmében az anyanyelv az identitás alapköve, a Moldvai Magyarországon és a Meänmaa lapban van legerőteljesebben jelen. Nyelvi reprezentációjára gyakran metaforikus kifejezésmód jellemző. A két lap között leginkább abban mutatkozik különbség, hogy míg az előbbiben a metaforikus kifejezésmódhoz gyakran társul harci retorika, az utóbbiból ez teljesen hiányzik. Nyelv és vallás egymást erősítő kapcsolata szintén megfogalmazódik mindkét lapban, a Moldvai Magyarországon jóval gyakrabban. A Ruijan Kaiku szövegeiben is található néhány példa, bár jóval kevesebb, az anyanyelv meghatározó szerepével kapcsolatban. A Met lapban viszont egyáltalán nem találtam példát erre az ideológiára, ami nem meglepő, ha figyelembe vesszük a szerkesztők liberális ideológiáját, amelyhez az is hozzátartozik, hogy a nyelvet nem tartják a kisebbség legfontosabb megkülönböztető jegyének.

A KUTATÁS EREDMÉNYEI

Az a két hipotézis, amely alapján anyagot kezdtem gyűjteni majd elemezni, részben beigazolódott. Egyfelől találtam a vizsgált anyagban hasonló nyelvi ideológiákat (a kisebbsérendűség ideológiája és a nyelvi liberalizmus vagy pluralizmus ideológiája), viszont ezek megnyilvánulási módja eltérő (pluralizmuson például a Met lapban valamennyi meänkieli nyelvváltozat elfogadását értik, a Meänmaa lapban a svéd–finn határon átívelő együttműködést a meänkieli fejlesztése és gazdagítása érdekében, a Moldvai Magyarországon pedig a magyar nyelv használatát a román mellett).

A második hipotézisem is részben beigazolódott: a vizsgált lapok közül egyben, a csángók lapjában találtam egy olyan nyelvi ideológiát, amely csak itt van nagyon erőteljesen jelen: ez a nyelvet az identitás alapkövének tartó ideológia. Ennek történelmi okai vannak, ugyanis a magyarul beszélő csángók a magyar nyelvi standarddal azonosulnak, az számukra a nyelvi norma, amelyet szeretnének elsajátítani. Ezzel szemben sem a meänkieli, sem a kvén beszélők nem a finn nyelvi standarddal azonosulnak, hanem saját nyelvváltozatukkal, amelynek önálló

46 Björnar SEPPOLA: *Uudenvuoden tervehys Kveeninmaayhistrykseltä*. Ruijan Kaiku XVI(2010). 1. sz. 20.

47 *Kolme kielikursilaista: Miksi sie tulit kursile?* Ruijan Kaiku XV(2009). 7. sz. 9.

nyelvi státusa van saját országukban. A Meänmaa lapban szintén tetten érhető a nyelvet az identitás alapkövének tartó ideológia, és itt a nyelv a saját kisebbségi nyelvet jelenti.

Mind a négy általam vizsgált lap azt bizonyítja, hogy a nyelv erős érzelmeket vált ki íróiban és olvasóiban egyaránt. Bár az újságírók objektívnek és semlegesnek vallják magukat, írásaikból általában világosan kiolvasható (még ha implicit módon is) állásfoglalásuk a kisebbségi nyelvekkel és azok beszélőinek helyzetével, a kisebbségi és többségi nyelvek egymáshoz való viszonyával és azok presztízsértékbeli különbségeivel kapcsolatban.

A vizsgált korpuszra vonatkozó következtetéseim óhatatlanul leegyszerűsítik azt a sokszintű valóságot, amelyet a kisebbségi médiában reprezentált nyelvi ideológiák alkotnak.

Fontosnak tartom ugyanakkor megjegyezni, hogy bármiként is viszonyul a kisebbségi nyelvhez, ha egy médiatermék felvállalja az illető nyelv használatát, hozzájárul annak felélesztéséhez és megerősítéséhez.

LANGUAGES, IDEOLOGIES AND MINORITIES IN THE WRITTEN MEDIA

Keywords: *language ideology, minority language journal, relationship between language and identity, inferiority, pluralism*

The topic of this study is language ideologies in minority language journals. It analyses the language ideologies expressed in four journals of three minorities: speakers of Csángó, Meänkieli and Kven. I am mainly interested in what language ideologies are reflected in the relation of minorities to their own language, the majority language, bi- and multilingualism; what they think about the importance of language standardization and about the relationship between language and identity.

The journals researched are the Moldvai Magyarság, written in Hungarian and Romanian; the Ruijan Kaiku, written in Finnish, Kven and Norwegian; the Met, which publishes articles in Meänkieli and Swedish, as well as Meänmaa, publishing in Meänkieli. The text corpus shows the following ideologies: the ideology of inferiority, of pluralism or liberalism and the ideology which considers language the basis of identity.

A difference can be made among the journals as the ideologies the texts represent are concerned. In the case of the Csángó journal, for example, the emphasis is laid on the unity with the Hungarian language standard; at the same time, in the Meänkieli and the Kven journals this kind of ideology is totally absent, as Meänkieli and Kven speakers do not identify with the Finnish language standard.

LIMBI, IDEOLOGII ȘI MINORITĂȚI ÎN MASS-MEDIA SCRISĂ

Cuvinte-cheie: *ideologie lingvistică, presă minoritară, relația limbă-identitate, inferioritate, pluralism*

Obiectul acestui studiu sunt ideologiile lingvistice în presa minoritară. Analizează ideologiile lingvistice exprimate în patru jurnale, publicate de trei minorități: de către vorbitorii de dialecte ceangăești, de limba meänkieli și limba kvenă. Accentul este pe ideologiile lingvistice reflectate de relația minorităților cu propria lor limbă maternă, cu limba majoritară, precum și bi-, respectiv multiculturalism; pe de altă parte, pe ceea ce gândesc ei despre importanța standardizării limbii, precum și despre relația dintre limbă și identitate.

Jurnalele cercetate sunt Moldvai Magyarság, publicat în limba maghiară și română; Ruijan Kaiku, publicat în limba finlandeză, kvenă și norvegiană; Met, jurnal care publică articole în limba meänkieli și suedeză, precum și Meänmaa, publicat în limba meänkieli.

Corpusul textual arată spre următoarele ideologii: ideologia de inferioritate, de pluralism sau liberalism, precum și ideologia care consideră limba maternă ca fiind baza identității.

Se poate face o diferență între jurnale, în baza ideologiilor reprezentate de texte. În cazul jurnalului Moldvai Magyarság, spre exemplu, accentul se pune pe unitatea dialectelor ceangăești cu limba maghiară standardizată; în același timp, în jurnalele de limbă meänkieli și kvenă, acest fel de ideologie lipsește cu desăvârșire, pentru că vorbitorii acestor limbi nu se identifică cu limba finlandeză standardizată.